

Handläggare

Anna Kindstrand Larsson
Telefon: 08-50825206
Louise Sunnefors
Telefon: 08-50825071

Till

Socialnämnden
2024-06-11

Remiss av Förslag till ändring i föreskrifterna (HSLF-FS 2016:3) om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser för barn och unga

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2024/632

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat konsekvensutredning - förslag till ändring i föreskrifterna (HSLF-FS 2016:3) om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser för barn och unga, för besvarande.

Socialstyrelsen ansvarar för statistik om insatser för barn och unga och publicerar årligen data från ett register över dessa insatser. Registret, som innehåller uppgifter om barn och unga (0-20 år) som fått heldygnsinsatser, är den enda nationella källan för sådan information.

Socialstyrelsen har tagit fram ett förslag om ändring i myndighetens föreskrifter om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser för barn och unga. Ändringen innebär att uppgifter om skyddat boende läggs till i föreskrifterna. Bakgrunden till den föreslagna förändringen är ny lagstiftning gällande skyddat boende som trädde i kraft den 1 april 2024. Med nya lagstiftningen infördes skyddat boende som boendeinsats för barn, vilket medför krav på att barnet får ett eget beslut om insats.

Den föreslagna ändringen i föreskrifterna skulle medföra att stadsdelsnämnderna skulle bli skyldiga att lämna in uppgifter för barn och unga i skyddat boende gällande bland annat vilken kommun/stadsdelsnämnd som har fattat beslut om insatsen, vilken form av insats det är, placeringsformen och i vilken kommun placeringen sker. Vidare skulle uppgifter lämnas om barnets/den unges personnummer och kön samt uppgifter om vårdnadshavare och barnets/den unges situation efter att insatsen upphörde.

Förvaltningen ställer sig positiv till att utöka registret över insatser för barn och unga med skyddat boende. Dock är förvaltningen tveksam gällande utlämnande av uppgiften som avser placeringskommunen, där det skyddade boendet är lokaliserat.

Denna variabel kan även utgöra en risk vid andra placeringar där vistelseorten inte ska röjas för föräldrar eller vårdnadshavare. Det som skiljer ut placeringsformen skyddat boende är dock att det är inbyggt i syftet med insatsen att orten behöver hemlighållas.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat konsekvensutredning - förslag till ändring i föreskrifterna (HSLF-FS 2016:3) om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser för barn och unga, för besvarande.

Övrig remittent är stadsledningskontoret.

Ärendet

Socialstyrelsen är statistikansvarig myndighet för officiell statistik över insatser för barn och unga. Myndigheten publicerar årligen statistik som hämtas från registret över insatser för barn och unga. Registret innehåller uppgifter om barn och unga i åldern 0–20 år som har beviljats heldygnsinsatser med stöd av socialtjänstlagen och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga och är den enda nationella källan där dessa uppgifter finns. I registret fanns drygt 280 000 barn och unga under tidsperioden 1960–2022. Uppgifterna i registret är individbaserade och rapporteras in från kommunernas socialnämnder.

Socialstyrelsen har tagit fram ett förslag om ändring i myndighetens föreskrifter om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser för barn och unga. Ändringen innebär att uppgifter om insatsen skyddat boende läggs till.

Bakgrunden är den nya lagstiftningen som trädde i kraft den 1 april 2024 om stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende. Med nya lagstiftningen infördes skyddat boende som boendeinsats för barn, vilket medför krav på att barnet får ett eget beslut om insats. För barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende ska utredning och bedömning av barnets behov ske individuellt. Barnets placering kan ske med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), SoL, eller med stöd av den nya lagen om placering av barn i skyddat boende. När beslut sker med stöd av SoL är utgångspunkten att samtycke ska inhämtas från båda vårdnadshavarna. I de fall samtycke saknas från den vårdnadshavaren som barnet inte är placerat tillsammans med får

placering ske med stöd av den nya lagen om placering av barn i skyddat boende

Enligt föreskrifternas nuvarande lydelse ska varje socialnämnd lämna uppgifter om barn och unga som under föregående år har varit föremål för

1. nämndens åtgärder enligt socialtjänstlagen (2001:453) i form av vistelse i familjehem, jourhem, hem för vård eller boende och stödboende, eller
2. åtgärder enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Registret innehåller uppgifter om vilken kommun/stadsdelsnämnd som har fattat beslut om insatsen, vilken form av insats det är, placeringsformen och i vilken kommun placeringen sker. Vidare finns uppgifter om datum för beslutet om insatsen och datum då insatsen avslutades. Uppgift finns också om barnets/den unges kön, om det är ett ensamkommande barn och grunden för ett eventuellt omedelbart omhändertagande eller vård enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga. Dessutom finns uppgifter om vårdnadshavare eller motsvarande när beslut om insatsen fattades och när insatsen upphörde samt barnets/den unges situation efter att insatsen upphörde. Socialnämnderna ska senast den 1 februari varje år rapportera in uppgifterna till Socialstyrelsen. Uppgifterna ska avse förhållanden under närmaste föregående kalenderår.

Enligt förslaget ska samma uppgifter lämnas om barn och unga som vistas i skyddat boende som för barn och unga med andra heldygnsinsatser. Uppgifterna ska lämnas oavsett om beslutet har fattats med stöd av socialtjänstlagen, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga eller den nya lagen om placering av barn i skyddat boende och på samma sätt som uppgifter nu lämnas till registret. Ändringarna föreslås tidigast träda i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas första gången vid inrapportering som sker senast den 1 februari 2026.

Socialstyrelsen beskriver i sin konsekvensutredning att för att registret över insatser för barn och unga ska kunna ge en så heltäckande bild som möjligt avseende heldygnsinsatser i form av olika placeringsformer för barn och unga i åldern 0–20 år behöver uppgifter om skyddat boende läggas till. Uppgifterna gör det möjligt att få ett bredare underlag för framställningen av statistik, forskning, uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring. Med hjälp av uppgifterna i registret kan Socialstyrelsen ta fram statistik som gör det möjligt att följa hur antalet placerade barn och unga förändras över tid. Det blir också möjligt att undersöka om det finns regionala skillnader när det gäller antalet placeringar, inklusive skillnader mellan könen och olika åldersgrupper. Utifrån uppgifter om start-

och slutdatum av insatsen, vilken kommun som placerar barnet eller den unga samt placeringsformen skyddat boende kan Socialstyrelsen göra analyser som visar på längden av placeringar och göra jämförelser mellan olika kommuner. Eftersom registret innehåller barns och ungas personnummer kan uppgifterna samköras med uppgifter baserade på personnummer i andra register. Därmed kan relevant information tas fram som kan användas för uppföljning och utvärdering av insatsens kvalitet och innehåll samt bidra till ett mer adekvat kunskapsstöd, exempelvis till socialtjänsterna. Vidare kan statistik från registret bidra till att på sikt synliggöra våldsutsatta barns och ungas behov av skydd, stöd och hjälp i form av skyddat boende. Socialstyrelsen anser mot denna bakgrund att det finns ett stort behov av att registret utökas med uppgifter om skyddat boende.

I Socialstyrelsens konsekvensutredning vägs fördelarna med den utökade personuppgiftsbehandlingen mot de risker och eventuella andra nackdelar som denna kan medföra. Förslaget till ändrade föreskrifter innebär att personuppgifter om ett utökat antal barn och unga samt vårdnadshavare kommer att omfattas av uppgiftsskyldigheten och behandlas i registret över insatser för barn och unga. Det kommer röra sig om behandling av personuppgifter som är av integritetskänslig art och som skulle kunna leda till skada om de kommer i fel händer. Detta gäller exempelvis om uppgifterna kombineras med information som finns på annat håll, vilket är möjligt eftersom barns och ungas personnummer registreras.

Socialstyrelsen framhåller att ur den enskilde registrerades perspektiv kan behandlingen av personuppgifterna uppfattas som ett integritetsintrång av flera olika anledningar. Redan det förhållandet att bli registrerad kan uppfattas som ett integritetsintrång. Vidare kan barnet, den unga och i förekommande fall vårdnadshavaren inte motsätta sig att socialnämnderna lämnar uppgifterna till Socialstyrelsen. Inte heller kan de förhindra myndighetens fortsatta behandling av personuppgifterna eftersom deras samtycke inte behövs och de kan inte påverka hur deras uppgifter används. Eftersom det rör sig om personer med behov av skyddat boende och därmed om personer som kan vara särskilt utsatta för fara i form av hot, våld eller andra övergrepp, måste också vägas in att behandlingen av personuppgifterna kan leda till oro hos barnen, de unga och vårdnadshavarna. Socialnämnderna rapporterar in uppgifter om bland annat barnets och den ungas personnummer, placeringskommun och i förekommande fall vårdnadshavare till registret. Det kommer alltså att framgå av registret i vilken kommun barnet eller den unga har blivit placerad. Det kommer också indirekt att framgå var vårdnadshavaren som barnet är placerad tillsammans med uppehåller sig. Detta skulle kunna innebära en risk om till exempel en våldsutövare får kännedom om en placeringskommun.

Eftersom uppgifterna som socialnämnderna rapporterar in till registret kan vara över ett år gamla kan det i flertalet av fallen innebära att de registrerade redan har lämnat det skyddade boendet när Socialstyrelsen får del av uppgifterna. Det kan dock finnas registrerade som fortfarande bor kvar, till exempel de som under senare delen av det år som föregår inrapporteringsåret har beviljats skyddat boende. Det kan också finnas tidigare registrerade som har lämnat det skyddade boendet men som bor kvar i placeringskommunen av olika anledningar exempelvis för att barnet inte ska behöva byta skola. Hur många registrerade det kommer att röra sig om är oklart.

Socialstyrelsen bedömer att riskerna kan hanteras tillfredsställande genom omfattande skyddsåtgärder, inklusive sekretess och hantering i en sluten digital miljö. Fördelarna med den utökade personuppgiftsbehandlingen är stora, eftersom de möjliggör bättre uppföljning, utvärdering och stöd för barn och unga i skyddat boende. Detta bedöms vara proportionerligt och förenligt med både svensk lag och EU:s dataskyddsförordning. Enligt Socialstyrelsens beräkningar skulle kostnaderna den utökade statistikinlämningen kan komma att medföra för kommunerna vara försumbara.

Ärendets beredning

Remissvaret har utarbetats inom avdelningen för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet 2024-06-05. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet 2024-06-05.

Konsekvenser för barn

I konsekvensutredningen gällande förslag till ändring i föreskrifterna om socialnämndernas skyldighet att lämna statistik om insatser för barn och unga har en barnkonsekvensanalys upprättats. I barnkonsekvensanalysen framhåller Socialstyrelsen att nyttoeffekterna av förslaget kan handla om att information från deras register kan användas för uppföljning och utvärdering av insatsen skyddat boendes kvalitet och innehåll samt bidra till ett mer adekvat kunskapsstöd till socialtjänsterna och andra aktörer. Detta kan på sikt bidra till att exempelvis synliggöra våldsutsatta barns behov av stöd och skydd i form av skyddat boende och ge bättre möjligheter för mer välriktade samhällsinsatser gentemot dessa barn (jämför artikel 19 om barns rätt att skyddas mot alla former av våld, övergrepp, vanvård, utnyttjande och liknande). Barns rätt till privatliv (artikel 16), vilket inbegriper att barns rätt till personlig integritet ska respekteras, tas till vara genom att ett omfattande sekretessskydd gäller och genom att personuppgifterna behandlas i enlighet med vad som föreskrivs i EU:s dataskyddsförordning. Vid en samlad bedömning anser Socialstyrelsen att förslaget till föreskrifter är förenligt med de rättigheter för barn som följer av

barnkonventionen. Förvaltningen har inget att invända mot Socialstyrelsens barnkonsekvensanalys vad gäller konsekvenser av förslaget och nyttoavvägningen för barn totalt sett på gruppnivå. På individnivå skulle förslaget för vissa barn dock kunna innebära utökad oro och för enskilda barn påverka deras rätt att skyddas mot alla former av våld, se nedan i förvaltningens synpunkter och förslag. Förvaltningen har uppmärksammat att det i Socialstyrelsens barnkonsekvensanalys saknas hur barns rätt till information (artikel 17 och 12) planeras tillgodoses. Om Socialstyrelsen exempelvis har för avsikt att ta fram barnanpassad information om sitt register och hur informationen kan komma att användas, hur den skyddas och framtida nyttoeffekterna för barn.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen delar uppfattningen att Socialstyrelsens register över insatser till barn och unga har en mycket viktig funktion och att det skulle kunna ge flera positiva effekter om uppgifter om barn och unga på skyddat boende läggs till. Eftersom registret innehåller barns och ungas personnummer kan uppgifterna samköras med uppgifter baserade på personnummer i andra register. Därmed kan relevant information tas fram som kan användas för uppföljning och utvärdering av insatsens kvalitet och innehåll samt bidra till ett mer adekvat kunskapsstöd, exempelvis till socialtjänsterna. Statistik från registret kan även på sikt bidra till att synliggöra våldsutsatta barns och ungas behov av skydd, stöd och hjälp i form av skyddat boende. Socialstyrelsen anser mot denna bakgrund att det finns ett stort behov av att registret utökas med uppgifter om skyddat boende vilket förvaltningen tillstyrker.

Dock är det en av de uppgifter som Socialstyrelsen föreslår att socialnämnderna ska vara skyldiga att lämna som förvaltningen ställer sig tveksam till om nyttan överväger risken och oron det kan medföra för enskilda barn och dess vårdnadshavare. Det gäller den uppgiften som handlar om i vilken kommun en placering på skyddat boende sker. Många av de barn som placeras på skyddat boende har sekretessmarkerade personuppgifter och lever under hot. Vetskapen om att denna uppgift ingår i nämndens statistiska uppgiftsskyldighet kan leda till oro och känsla av otrygghet för barnet och dess våldsutsatta vårdnadshavare.

Inlämnad statistik gäller föregående år. Precis som Socialstyrelsen skriver i sin konsekvensutredning kan placeringar som skett sent under föregående år fortfarande pågå. Ibland kan även familjer välja att etablera sig i kommuner där de tidigare varit placerade exempelvis för att undvika skolbyten. Socialstyrelsen tar upp risken gällande uppgiften om vilken kommun det skyddade boende som barnet är placerat i är lokaliserat i sin konsekvensutredning och bedömer att omfattande skyddsåtgärder sammanvägt med stora

positiva effekter av ett register överväger integritetsriskerna. Förvaltningen vill framhålla att även om risken är väldigt liten skulle konsekvenserna vid en identifiering kunna bli mycket allvarliga. Även oron det kan medföra kan få negativa konsekvenser för det enskilda barnet. Denna variabel kan även utgöra en risk vid andra placeringar där vistelseorten inte ska röjas för föräldrar eller vårdnadshavare. Det som skiljer ut placeringsformen skyddat boende är dock att det är inbyggt i syftet med insatsen att orten behöver hemlighållas.

Socialstyrelsens konsekvensutredning tar ställning till att statistiken om insatsen skyddat boende för barn och unga i sin helhet får en positiv nyttoeffekt vilket förvaltningen instämmer i. Det tas inte upp i utredningen om liknande nyttoeffekter skulle kunna uppnås även om en av de mest känsliga uppgifterna utesluts, den om i vilken kommun placeringen på det skyddade boendet sker i.

Sammanfattningsvis tillstyrker förvaltningen samtliga delar i förslaget gällande *insatsen* som handlar bland annat om ansvarig kommun och stadsdelsnämnd, barnets personnummer och kön, placeringsdatum, lagrum, form för insatsen, vårdnadshavare samt situation för barnet efter insatsen avslutas. Förvaltningen tillstyrker även förslaget att lämna ut majoriteten av uppgifterna som handlar om *placeringen*. Förvaltningen ser positivt på att lämna statistik om placeringen när det gäller datum, personnummer, placeringsform och ansvarig kommun. Förvaltningen ställer sig dock tveksam till om ansvarig nämnd ska lämna ut den uppgift som handlar om *kommun som barnet/den unge är placerad i*. Detta utifrån tveksamhet om ifall nyttan med att ha register över i vilken kommun de skyddade boendena är lokaliserade överväger de eventuella individuella riskerna och negativa konsekvenserna som detta kan innebära för de individuella barnen på skyddat boende och dess vårdnadshavare.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilagor

1. Konsekvensutredning – förslag till ändring i föreskrifterna (HSLF-FS 2016:3) om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser för barn och unga.

2. Socialstyrelsens föreskrifter om ändring i föreskrifterna (HSLF-FS 2016:3) om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser för barn och unga.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2024-05-31
Maria Karlsson, Bitr. avdelningschef	2024-05-31